

Een telefoontje uit 1930

Een vrouw voert een telefoongesprek. Zesentachtig jaar later horen we eindelijk de man aan de andere kant van de lijn. Ramsey Nasr varieert op Jean Cocteau.

MARK CLOOSTERMANS

Berthe Bovy, de oorspronkelijke actrice in 'La voix humaine', aan de lijn met haar minnaar. © belga

De auteur: Nederlandse dichtster en actrice. **Het boek:** een monoloog die de telefonerende vrouw uit Cocteau's *La voix humaine* van repiek dient. **ONS OORDEEL:** vinnig en onderhoudend.

★★★★

La voix humaine, een eenakter van Jean Cocteau (1889-1963), staat al sinds 2009 op het repertoire van Toneelgroep Amsterdam. Halina Reijn heeft er de halve wereld mee gezien. Ze speelt een vrouw aan de telefoon. De man aan de andere kant van de lijn horen we niet, maar het wordt snel duidelijk dat hij een ex-minnaar is. De vrouw probeert zich sterk te houden. Ze heeft nooit verwacht dat het zou blijven duren, beklemtoont ze. Dat is of gelogen of zelfbedrog. De telefoonlijn is vooroorlogs slecht, af en toe zijn er andere stemmen op de lijn, en als de verbinding wegvalt, slaat de schrik de vrouw om het hart. *Où, c'était désagréable*, zegt ze na de zoveelste onderbreking. *'On croit être mort. On entend et on ne peut pas se faire entendre.'* Het telefoongesprek moet blijven duren, omdat ze niet klaar is voor een definitief afscheid: *'Ce fil, c'est le dernier qui me rattache encore à vous.'* Ook lijkt het erop dat de vrouw strategische inzet om de aandacht (en wie weet zelfs de liefde) van haar ex terug te winnen. Is het waar, bijvoorbeeld, dat ze geprobeerd heeft om zelfmoord te plegen? Wil ze echt van hun hond af, of is dat emotionele chantage?

Ramsey Nasr is niet alleen dichter, maar ook acteur bij Toneelgroep Amsterdam. Hij voegt met *De andere stem* nu het mannelijke perspectief toe aan dit verhaal. Hij sluit naadloos aan bij Cocteau's origineel: waar Cocteau puntjes heeft ingelast voor het antwoord van de man, neemt Nasr het stokje over. Als Cocteau's vrouw zegt *'Mon pauvre chéri à qui j'ai fait du mal...'*, susst Nasr's man: 'Valt wel mee. Ssst... We hebben elkaar pijn gedaan.' Je zou de teksten (haast) in elkaar kunnen schuiven. Maar dan zou het centrale punt, over communiceren, wel verloren gaan.

Blinde violist op bokkenpoten

Op sommige punten gaat Nasr verder dan Cocteau. In *La voix humaine* betraft de vrouw de man erop dat hij niet thuis is; waarschijnlijk belt hij van vanuit een restaurant of café. In *De andere stem* ontdekken we dat hij wel degelijk thuis is, maar in het gezelschap van zijn verloofde. Aan het einde van het stuk vrijen ze, deels met de ex nog aan de lijn. Stond er voor de vrouw veel op het spel - haar monoloog is immers een wanhoopspoging om haar ex terug te krijgen - voor de man is het telefoontje slechts een verplichting: hij moet nog even wat

Cocteau nam een voorschot op onze tijd, met zijn weelde aan vervormende communicatiekanalen

nazorg doen, terwijl hijzelf de bladzijde al heeft omgeslagen. Soms toont hij zich verveeld, zelfs geërgerd. In *La voix humaine* vraagt de vrouw om hun brieven te verbranden, en de as weer aan haar terug te sturen. Voor dit romantische gedweep heeft de man geen geduld. 'Oké dan: ik zal de brieven bij volle maan in het bos verbranden. Daarna zal ik de as in het sigaretenschilddappendoosje doen, dat ik aan je zal laten bezorgen door een blinde violist op bokkenpoten.' We leven niet in romantische tijden. Voor dit romantische gedweep heeft de man geen geduld. 'Oké dan: ik zal de brieven bij volle maan in het bos verbranden. Daarna zal ik de as in het sigaretenschilddappendoosje doen, dat ik aan je zal laten bezorgen door een blinde violist op bokkenpoten.' We leven niet in romantische tijden. De zoetgevoelde verledingspogingen van Cocteau's vrouw countert Nasr's man met botheid. Hij schildert een portret van zijn ex als een irritant zwakke persoonlijkheid, die hem mee dreigde die slepen in haar depressie. 'Je had

iets kwetsbaars dat je extreem... verleidelijk maakte. Alleen... Op den duur is het vooral extreem irritant!' Wat zij nodig heeft, zegt hij, is 'iemand die niet met je verdriet mee valt'. Nasr voert hier een evenwichtsoefening uit. Om zijn man niet te hufferig te maken, laat hij hem met vluchtelingen werken. Voor dat werk en ideaal heeft zijn ex nooit belangstelling kunnen opbrengen - bij Cocteau bestaat de buitenwereld totaal niet. En helemaal gevoelloos is de man niet: af en toe merkt je dat tederheid en zorg voor zijn ex hem parten spelen. Dat wordt zelfs zo erg dat er haast ruzie met zijn verloofde van komt.

Metaforische rollen

De telefoon vergemakkelijkt de communicatie niet, suggereerde *La voix humaine*. Je kunt elkaar niet zien, je kunt elkaar dus veel makkelijker belien. Het contact is oppervlakkiger, en juist die achtteloseheid kan extra pijn doen. Het is er sinds 1930 en de uitvinding van de mobiele telefoon niet beter op geworden. Nasr verbreedt deze kritiek op communicatie naar alle menselijk contact. Zelfs mensen in een relatie kennen elkaar soms heel slecht, laat hij zijn man zeggen. 'We deden

nooit iets samen. Echt samen. [...] We hebben elkaar een beetje verzonnen!' Misschien verklaart het ook het blijvende succes van *La voix humaine*: Cocteau nam een voorschot op onze tijd, waarin een weelde aan communicatiekanalen dienen om de belangrijkste dingen in het leven (zoals de liefde) op te poetsen en anders te presenteren aan een oppervlakkig, toekijkende wereld. *'On a l'illusion d'être l'un contre l'autre et brusquement on met des caves, des égouts, toute une ville entre sof, zei de vrouw bij Cocteau.* Nasr's variant herinnert ons eraan dat die stad en rollen metaforisch altijd tussen de mensen staan. Een harde waarheid, verpakt in een onderhoudende en vinnig geschreven tekst.

'De andere stem' van Toneelgroep Amsterdam gaat in première op 12 april in het Brusselse Kaaitheater.

RAMSEY DE NASR ANDERE STEM

RAMSEY NASR
De andere stem.
De Bezige Bij.
96 blz., 12,90 €